

Bohumil FRANTÁL, Martin J. PASQUALETTI, Dan VAN DER HORST
NOVÉ TRENDY A VÝZVY PRO GEOGRAFIE ENERGIÍ: ÚVOD DO SPECIÁLNÍHO ČÍSLA

Charles WARREN

MĚŘÍTKA DISKONEKCE: NESOULADY OVLIVŇUJÍCÍ GEOGRAFIE ROZVÍJEJÍCÍCH SE ENERGETICKÝCH KRAJIN

Síťová podstata energetických systémů produkuje geografie spojitosti, nicméně tento článek se zaměřuje na geografie diskonekce, když zkoumá multiúrovňové procesy, které utváří kontext, v rámci něhož se rozvíjí energetické krajiny. Nejdříve je prezentována případová studie postojů zemědělců k víceletým energetickým plodinám v jihozápadním Skotsku. Jejich silný odpor k přeměně zemědělské půdy pro pěstování rychle rostoucích dřevin a důvody jejich negativních postojů ilustrují některé z obecnějších nesouladů a diskonekcí, které jsou v článku diskutovány. Tyto zahrnují sociopolitické a sociokulturní nesoulady a řadu v jádru geografických diskonekcí, které jsou z podstaty skalární, jako známé napětí mezi lokálním a globálním a nesoulad mezi měřítky (časovými i prostorovými), na kterých jsou postaveny a fungují environmentální a sociální systémy. Diskuze ukazuje, jak tyto disjunkce nejenom ovlivňují geografie energií, ale vyvolávají otázky schopnosti současných vládních struktur a liberálně-demokratických systémů rychle a účinně reagovat na globální výzvy. Způsob, jakým jsou tyto nesoulady řešeny, bude formovat charakter budoucích energetických krajiny, ale i rychlost, s jakou se budou rozvíjet.

Gerd LUPP, Olaf BASTIAN, Reimund STEINHÄÜBER, Ralf-Uwe SYRBE
VÝZKUM VNÍMÁNÍ PRODUKCE ENERGETICKÝCH PLODIN LAICKOU VEŘEJNOSTÍ A ZEMĚDĚLCI S VYUŽITÍM PŘÍSTUPU EKOSYSTÉMOVÝCH SLUŽEB

V tomto článku je hodnoceno vnímání produkce energetických plodin. Jako případová studie slouží okres Görlitz v Německu. Byly uskutečněny semi-strukturované rozhovory se zemědělci a standardizovaná dotazníková šetření s laickou veřejností. Většina farmářů vnímá sama sebe jako poskytovatele mnoha ekosystémových služeb. Farmáři preferují pěstování konvenčních energetických plodin s podporou na regionální úrovni. Lepší legislativní nástroje a dotace by podle nich zajistily rovnou soutěž a ekosystémové služby. Laická veřejnost se domnívá, že pitná voda, produkce potravin, biodiverzita a opylení představují nejdůležitější ekosystémové služby, které poskytuje zemědělská krajina. Zajištění biomasy pro produkci obnovitelné energie není považováno za důležitou ekosystémovou službu. Laická veřejnost má za to, že produkce biomasy by měla být omezena na plochy, které nejsou potřebné pro produkci potravin, využití zbytkových produktů či management krajiny. Více peněz by naopak mělo být věnováno proti úpadku ekosystémových služeb.

Jaroslav HOFIERKA, Ján KAŇUK, Michal GALLAY

PROSTOROVÉ ROZLOŽENÍ FOTOVOLTAICKÝCH ELEKTRÁREN VE VZTAHU K POTENCIÁLU SOLÁRNÍHO ZDROJE: PŘÍPADOVÉ STUDIE ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLIKY

V mnohých evropských zemích byl v posledních několika letech zaznamenán rapidní nárůst počtu fotovoltaických elektráren. V České republice bylo například vybudováno více než 20 tisíc fotovoltaických elektráren. Velká prostorová i časová variabilita solárního zdroje a následná produkce fotovoltaických elektráren přináší pro spolehlivost a předvídatelnost systému elektrovedné sítě nové možnosti. Příspěvek analyzuje nejnovější údaje o fotovoltaických elektrárnách vybudovaných v České republice a na Slovensku, přičemž se soustřeďuje na prostorové distribuční systémy těchto instalací. V rámci našeho výzkumu jsme zjistili, že se tyto elektrárny jen velmi zřídka řídí možnostmi zjištěného potenciálu solárního zdroje a že rozhodování o jejich lokalizaci je ovlivňováno dalšími faktory. Systémy nových instalací jsou nedávnými změnami ve schématech podporujících solární aplikace většinou omezovány na zastavěná území. Tyto změny budou vyžadovat pro posuzování vhodných lokalizací fotovoltaických systémů nové nástroje.

Justyna CHODKOWSKA-MISZCZUK

MALO-MĚŘÍTKOVÉ SYSTÉMY OBNOVITELNÉ ENERGIE V ROZVOJI ROZPTÝLENÉ VÝROBY V POLSKU

Článek pojednává o malo-měřítkových systémech obnovitelné energie v kontextu rozvoje rozptýlené výroby v Polsku. Systém rozptýlené produkce je efektivní, spolehlivý a šetrný k životnímu prostředí a je jedním z nejnovějších trendů rozvoje energetického sektoru v Polsku. Jednou z důležitých dimenzí tohoto procesu je vznik mikro a malovýrobců na bázi obnovitelných, lokálně dostupných zdrojů. Malo-měřítková produkce obnovitelné energie se rozvíjí dvěma směry. První je prostřednictvím malých vodních elektráren, které jsou pokračovatelem rozvoje vodní energie v oblastech tradičně spojených s využíváním vody pro energetické účely (severní a západní Polsko). Druhý je prostřednictvím dalších obnovitelných zdrojů, zejména bioplynu a sluneční energie, převážně ve vysoce urbanizovaných oblastech jižního Polska (Slezské vojvodství). Z článku vyplývá, že malo-měřítkové systémy výroby obnovitelné energie jsou vhodnou volbou z hlediska trvale udržitelného rozvoje.

Markus SEIWALD

((UP)SCALING TECHNOLOGIÍ OBNOVITELNÉ ENERGIE: ZKUŠENOSTI Z ROZVOJE DÁLKOVÉHO VYTÁPĚNÍ BIOMASOU V RAKOUSKU

Úspěšná difúze udržitelných technologií je v literatuře zabývající se studiem přechodů označována termínem "upscaling". Tento článek dokládá, že upscaling představuje nejednoznačný pojem, sugerující, že procesy šíření technologií sledují lineární trend od malých pilotních elektráren k velkým průmyslovým zařízením. Nicméně ve skutečnosti jsou socio-technické konfigurace implementovány simultánně na různých úrovních. Tato problematika je demonstrována analýzou historického vývoje trhu dálkového vytápění biomasou v Rakousku. S využitím sekundárních statistických dat a kvalitativních semi-strukturovaných rozhovorů byly identifikovány čtyři generické socio-technické konfigurace neboli dominantní vzorce, které ovlivňují dynamiku šíření této technologie v Rakousku.

Bohumil FRANTÁL, Eva NOVÁKOVÁ

PROKLETÍ UHLÍ? ZKOUMÁNÍ NEZAMÝŠLENÝCH REGIONÁLNÍCH DŮSLEDKŮ UHELNÉ ENERGIE V ČESKÉ REPUBLICE

Autoři se zaměřují na energii uhlí z geografické perspektivy, analyzují a diskutují nezamýšlené regionální důsledky těžby a spalování uhlí v České republice v kontextu teorií environmentální nespravedlnosti a prokletí zdrojů. Explorativní případová studie se snaží nalézt signifikantní vztahy mezi prostorově nerovnoměrným rozšířením uhelných elektráren a environmentálními a socioekonomickými kvalitami a vývojovými trendy dotčených území. Výsledky indikují, že uhelný průmysl přispěl k mírně nadprůměrným mzdám a penzím a širšímu rozšíření určitých technických služeb, například centrální vytápění. Tato pozitiva však lokální populace zaplatila vážnými environmentálními a zdravotními dopady. Nadprůměrná míra nezaměstnanosti, bezdomovectví a zvýšená kriminalita také indikují, že ekonomické benefity nebyly rovnoměrně distribuovány. Vyšší procento nevzdělaných lidí a etnických minorit v dotčených lokalitách naznačuje, že energie z uhlí je environmentálně nespravedlivá.

Dan VAN DER HORST

KRAJINY ZTRACENÉ ENERGIE: KONTRAFAKTICKÉ GEOGRAFICKÉ IMAGINÁRNO PRO UDRŽITELNĚJŠÍ SPOLEČNOST

Hledání udržitelné energie, které je jednou z největších výzev 21. století, si žádá od vědců více než „jen“ produkovat kvalitní vědu. Geografické imaginace jsou stejně staré jako vyprávění příběhů a tvorba map, ale tato esej není ani o tom, co bylo „dávno a daleko“ ani o utopické energetické budoucnosti. Je to výzva geografům zabývat se současnými alternativními energetickými scénáři s využitím všech dostupných analytických a diskurzivních nástrojů. Čerpáním z pestré tradice imaginativních prostorů a uvědoměním si nedostatků (materiálních, relačních či jiných) by geografové měly být schopni přispět k hledání udržitelnější společnosti pomocí zkoumání, hodnocení a komunikování kontrafaktického „tady a teď“, založeného na příkladech dobré praxe, které existují právě teď, ale (ještě) ne tady. Potřebujeme porozumět tomu, jak by mohl být náš kus planety udržitelnější, pokud bychom mohli – ve smyslu environmentálním – „držet krok“ s těmi nejlepšími z našich sousedů. Tato kontrafaktická přítomnost by neměla být nahlížena jako radikální ani utopická, neboť pouze předpokládá historické přijetí nejlepších příkladů praxe, o kterých nyní víme, že jsou proveditelné a úspěšné. A pokud se tento alternativní současný scénář zdá být radikálně odlišný od „skutečného“ stavu, ve kterém se nacházíme, potom to ukazuje, jak radikálně neudržitelný náš přístup „dělat věci jak obvykle“ je.